

POKLICNA MATURA

Zakaj morebitne spremembe poklicne mature skrbijo ravnatelje

V pripravi sta dva ključna zakona - eden spreminja opravljanje poklicne mature, drugi pa vpliva na vpis na **univerze**. Kakšne so možnosti nadaljnjega univerzitetnega študija po vpisu na srednjo strokovno šolo?

Barbara Bradač

nadaljevali v višjih ali visokih strokovnih programih, se zanje pri opravljanju poklicne mature nič ne spremeni. O tem, v katero smer želijo nadaljevati, se bi dijaki odločili ob vpisu v tretji letnik srednje šole in bi se tako dve leti lahko pripravljali.

Ob letošnjih informativnih dnevih sta marsikateri bodoči dijak, ob tem pa tudi starš zastrigla z ušesi, ko so jih na nekaterih srednjih strokovnih šolah opozorili, da ne vedo natančno, pod katerimi pogoji se bodo lahko vpisovali na nekatere fakultete, predvsem v morebitne univerzitetne študijske programe. V obravnavi je namreč zakonodajni predlog, ki bi spremenil opravljanje poklicne mature. Kakšne spremembe so predvidene in za koga bi veljale? Ali si bodo mladi res že z vpisom na srednjo strokovno šolo zaprli ali vsaj močno priprli vrata za nadaljnje šolanje v univerzitetnem programu? V ponovnem usklajevanju je tudi nov zakon o **visokem šolstvu**. Oba vplivata na mlade; eden na njihov zaključek srednješolskega izobraževanja in drugi na vpis na nadaljnji študij.

Vpis na gimnazije pada

Začnimo pri najbolj aktualnem - pri predvidenih spremembah opravljanja poklicne mature in morebitnem vpisu na študij. Pogoji in opravljanje poklicne mature ob vpisu v študijske programe višjega in visokega strokovnega izobraževanja se ne spreminjajo, a drugače je predvideno, če bi mladi želeli na univerzitetni študij. Zda se je v tak program možno vpisati z opravljeno splošno ali poklicno matura. Pri slednji dijak opravlja štiri predmete iz poklicne mature in izpit enega od predmetov na nivoju splošne mature, torej 5. matu-

ritetni izpit, ki ga določi fakulteta. Ker se v praksi, tako v zakonodajnem predlogu zapiše ministrstvo za šolstvo, pri opravljanju petega predmeta pojavljajo težave, kot je ta, da niso zagotovljene priprave za dijake na njihovih srednjih šolah, temveč jih izvajajo gimnazije, ki se srečujejo z logističnimi problemi pri vključevanju velikega števila kandidatov poklicne mature v pouk petega predmeta in opravljanje internih praktičnih delov splošne mature ..., predlagajo prenovo poklicne mature.

Da je opravljanje petega predmeta (lažja) bližnjica do univerzitetnega študija, opozarjajo ravnatelji gimnazij že nekaj let. Ob tem ni nepomembno, da vpis na gimnazije pada. Od leta 2007 je število gimnazijcev, ki so opravljali splošno matura, upadlo za 2384. Število dijakov, ki so pristopali k poklicni maturi z dodatnim predmetom, pa ta čas narašča, a še ne dosega upada gimnazijcev. Od leta 2007 je bilo takšnih dijakov 556 več, lani skupaj 1220. Gimnazijcev, ki so opravljali lani splošno matura, pa 5265. Tudi ker so, tako zapiše ministrstvo, v Sloveniji maturanti s poklicno matura pri študiju izrazito manj uspešni glede na gimnazijce, dosedanja rešitev s petim predmetom, po njihovem, ni najboljša rešitev, saj da ne zagotavlja zadostne širine splošnih znanj, potrebnih za univerzitetni študij, pa tudi, ker dijaki nimajo zagotovljenih ustreznih priprav.

Po novem: namesto enega trije predmeti splošne mature

In kakšen je nov zakonodajni predlog? Dijaki srednjih strokovnih šol, ki bodo želeli študirati v univerzitetnem programu, bodo morali opraviti tri predmete splošne mature - ministrstvo predlaga slovenščino, matematiko in

tuji jezik - in dva iz poklicne mature. Če pa bodo dijaki zaključili šolanje ali ga

"Z novim predlogom se zapira pot svobodnega prehajanja med programi. Pred leti smo dajali širino, omogočili to prehajanje, ki ga sedaj omejujemo. Ena izmed težav bo kader. Konkretno, matematiko na srednji strokovni šoli lahko uči dvopredmetni učitelj, na gimnaziji lahko matematiko, maturitetni predmet torej, uči le enopredmetni učitelj. Mi pa se že sedaj soočamo s tem, da določenih kadrov učiteljev ni, konkretno matematikov. Pri nas določeno število ur matematiko poučuje študentka matematike," komentira **Tanja Lakoše**, ravnateljica Srednje šole za trženje in dizajn Maribor. Nadaljnji problem vidi v tem, kaj bo v sedanjem urniku odvzeto, da bodo dijaki lahko imeli več ur slovenskega jezika, matematike in tujega jezika.

V vsakem primeru dijaki potegnejo kratko

"Dijaki srednjih strokovnih šol bi prvi dve leti imeli pouk iz obveznih maturitetnih predmetov na splošni maturi (slovenščina, matematika, tuji jezik) skladen s predmetnikom in katalogi znanj za poklicno matura, zadnji dve leti po standardih splošne mature - vprašanje, ali bi lahko v dveh letih razliko nadoknadili, in bi bili tako še vedno v slabšem položaju od gimnazijcev. In to kar pri treh predmetih. Ure za te tri predmete bi bilo treba nekje vzeti - predvidevam, da bi imeli ti dijaki zato manj praktičnega usposabljanja pri delodajalcih ali pa celo manj ur iz odprtega kurikula, ki predstavlja dodano vrednost srednjih strokovnih šol. Tako bi bili prikrajšani za strokovno usposabljanje. V vsakem primeru dijaki potegnejo kratko - v primerjavi z gimnazijci

in v primerjavi s sošolci v istem programu. Takšna ureditev bi tudi šolam predstavljala organizacijske izzive," razmišlja ravnateljica Srednje ekonomske šole in gimnazije Maribor **Andreja Zver Dobaj**.

"Dijakov, ki se s petim predmetom vpišejo na univerzitetni študij, ni veliko, zato tudi ne vidim razloga za zaostrovanje mature in omejevanje vpisa na študij, ki si ga želijo. Pri nas je na generacijo pet do deset dijakov od 90. Petega predmeta res ni preprosto narediti, priprave so še kako pomembne. Ti dijaki morajo namreč opraviti svoje obveznosti po predmetniku in nato še ta predmet in marsikdo si tudi tekom šolskega leta premisli. Tako da tisti, ki ga opravijo, so res vztrajni in pripravljeni na dodaten napor," dodaja Zver Dobaj. Glede očitka, da so študentje s srednjo strokovno izobrazbo manj motivirani in manj uspešno zaključijo študij, pa pojasni: "Vsak študent se tekom študija vsaj enkrat sooči s krizo študiranja in prevpraševanjem smiselnosti ter prihodnosti. Študent, ki že ima nek poklic, tako lahko prej ali lažje odneha, v primerjavi z gimnazijskim maturantom, saj najde zaposlitev."

Na faksu jim postane dolgčas

Ravnateljica Srednje šole za oblikovanje Maribor **Nadja Jager Popović** ne odobrava te pobude: "Še posebej ne, ker se s tem ustvarjajo dodatni pritiski na dijake, ure predmetov, za katere bi dijake pripravljali, ponovno posegajo v odprti kurikulum, ki je namenjen stroki. Zdaj je dijak izbral med tujim jezikom in matematiko, kar je bilo v redu. To bi tako moralo biti povsod, ker nismo vsi za vse, zato je izbirnost pomembna. Na eni strani bi morali slediti individualnemu pristopu, na drugi strani bi pa vsi morali znati vse popolno, in to v najstniških letih."

Jager Popović nadaljuje: "Otroci iz strokovnih šol imajo močno predznanje stroke, morda malo manj matematike, angleščine, čeprav tudi iz teh predmetov zelo uspešno naredijo maturo iz petega predmeta. Ker torej predznanje stroke imajo, jim postane na faksu dolgčas, tečno, saj se predavatelji usmerijo na gimnazijsko znanje, ki tega strokovnega znanja nimajo, in tudi zato nekateri naši dijaki zapustijo študij." Podobno meni Lakoše: "Govoriti, da imajo ti dijaki manj znanja, je absolutno nesprejemljivo. Imajo veliko znanja na praktičnem področju, na po-

dročju strok."

Nova poklicna matura prvič leta 2031

Omenjena sprememba poklicne mature pa v srednje šole prinaša spremembe pri pripravah na predmete iz splošne mature, česar doslej vse srednje strokovne šole niso izvajale, ampak so se dijaki pogosto morali znati sami, če so želeli opraviti peti maturitetni predmet. Primer dobre prakse je Srednja ekonomska šola in gimnazija, tam na peti maturitetni predmet ob svojih pripravljajo tudi dijake Biotehniške šole, res pa ne na čisto vse predmete in tudi odvisno od števila dijakov, ki si nek predmet izberejo. "Mi prilagodimo urnik, kolikor je mogoče, vendar vedno tudi vsega ni mogoče uskladiti," pove ravnateljica.

Ravnateljice menijo, da bi bilo najbolj primerno, da fakultete same določijo, kakšno znanje dijak za študij pri njih potrebuje. Če bo tak predlog zakona o maturi sprejet, bi se začel izvajati leta 2029 in bi prišel v poštev za dijake, ki bi poklicno maturo opravljali leta 2031. Znano pa je že, da takšnega predloga **Rektorska konferenca RS** ne podpira, ker posega v materijo, ki sodi na področje **visokega šolstva** oziroma v okvir ustavne avtonomije univerz.

V Mariboru ne želijo omejevati dijakov pri študiju

Ob načrtovanih spremembah zakona o maturi so v pripravi tudi spremembe zakona o **visokem šolstvu**. Po novem bi **univerze** ohranile avtonomijo pri določanju vpisnih pogojev za študij in same definirale ustrezna strokovna področja za kandidate, ki se vpisujejo iz srednjih strokovnih šol. Zdaj namreč zakon določa, da vpis v univerzitetni program za dijake srednjih strokovnih šol ni mogoč iz katerikoli srednješolske smeri, temveč mora biti program srednje strokovne izobrazbe ustrezen oziroma z istega strokovnega področja, kot je univerzitetni študijski program. Ob strogem upoštevanju vpisne zakonodaje se nekaterim vrata na univerzitetni študij zaprejo, recimo ekonomski tehnik ne more študirati zgodovine, tudi energetike ali germanistike ne.

Vendar tega **Univerza v Mariboru** ni strogo upoštevala, saj se tudi s takšnim ožanjem nabora študijev, na

katere se lahko vpiše dijak, ne striinjajo. Čeprav bi morali ožje vpisne pogoje že uveljavljati, so njihovo izvajanje zamaknili do vključno študijskega leta 2026/27 oziroma do spremembe vpisnih pogojev v skladu z novo zakonodajo. In tako še vedno velja, da mariborska **univerza** omogoča širši množici dijakov vpis v univerzitetne študijske programe.

"Z novim predlogom se zapira pot svobodnega prehajanja med programi"

Primerjava točk na maturah

Preverili smo tudi, ali drži navedba, da dijak, ki opravi poklicno maturo s petim predmetom, ne more doseči enakega števila točk kot dijak, ki opravlja splošno maturo. "Gre edino za drugačno razmerje preračuna točk, če opravljaš splošno maturo ali poklicno maturo plus 5. maturitetni predmet. Po tem preračunu gredo vsi prijavljeni kandidati v 'enak lonec' izbirnega postopka," pojasnjuje **Polona Vesenjaj**, šolska svetovalna delavka na Biotehniški šoli. Torej, ob istih ocenah na maturi in pri predmetih je izračun enak. A hudič je v podrobnostih. Kot so nam pojasnili na **Univerzi v Mariboru**, lahko kandidati s poklicno maturo in opravljenim predmetom splošne mature skupno dosežejo največ 28 točk oziroma 31 točk (če opravijo kot predmet splošne mature matematiko ali tuji jezik na višji ravni), medtem ko na splošni maturi lahko dosežejo maksimalno 34 točk.

Andreja Zver Dobaj:

"Študent, ki že ima nek poklic, lahko prej ali lažje odneha, saj najde zaposlitev, v primerjavi z gimnazijskim maturantom."

Nadja Jager Popović:

"Ker nismo vsi za vse, je izbirnost pomembna."

Ob letošnjih informativnih dnevih so nekatere dijake in starše presenetila opozorila, da še ni jasno, pod katerimi pogoji bodo lahko nadaljevali šolanje.
Foto: Andrej Petelinšek